
Na žáky nemám čas, musím se učit

Na žáky nemám čas, musím se učit

LIDOVÉ NOVINY

9.10.2012 Lidové noviny Strana 25 Akademie, autor: RADKA KVAČKOVÁ

Bakaláři mohou dělat svou práci na mnoha pozicích stejně dobře jako magistři, ale třeba ve školství mají smůlu

Veronika Koutná vystudovala anglistiku na filozofické fakultě. Několik let učila v jazykové škole, letos nastoupila jako angličtinářka na školu základní. Práce s dětmi ji zajímá a zdá se, že i děti jsou spokojené. Jen ředitel má podmínku, že Veronika musí, aby mohla dál učit, do roka začít magisterské studium. Vlastní totiž „pouze“ tříletý bakalářský diplom.

Je to právě ministerstvo školství, které už léta razí ideu, že máme nesmyslně mnoho magistrů. Bakalář je podle jeho střídajících se, avšak v tomto směru jednotných představitelů plnohodnotný vysokoškolský titul a v mnoha oborech na většinu pozic stačí. Zároveň však stejné ministerstvo stvořilo v roce 2004 zákon, podle něhož je pro učitelské povolání třeba diplom magisterský, který lze získat až po pěti letech studia.

Veronika je vdaná a má dvě děti. Pokud chce hodiny, které učí, dobře připravit, nezbývá jí vůbec žádný volný čas. Když bude muset navíc studovat, psát seminární práce a posléze diplomovou, nejspíš začne své žáky trochu šidit. Pedagogický asistent Co tedy vlastně studují bakaláři například právě na pedagogických fakultách a čím jsou, když dostanou diplom?

Na tuhle otázku odpovídá každá škola trochu jinak. Třeba Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity pro ně má označení „pedagogický asistent“. Když se rozhodnete jít na tuto školu studovat třeba dějepis pro základní školy, studujete první tři roky „pedagogické asistentství dějepis“, když matematiku, studujete „pedagogické asistentství matematiky“. Učitelství dějepisů nebo matematiky studujete další dva roky jako magisterský program.

Na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy řeší bakalářské studium učitelství pomocí slovního spojení „se zaměřením“. Když zvolíte třeba dvouobor angličtina-čeština, studujete první tři roky „anglický jazyk se zaměřením na vzdělávání - český jazyk se zaměřením na vzdělávání“. K tomu, abyste mohli učit šestáky nebo i třetáky jako kvalifikovaný učitel, to ale nestačí, i kdybyste uměli anglicky jako absolvent Oxfordu.

Bakalářský stupeň zahrnuje podle toho, co si můžeme přečíst na webových stránkách univerzit, především základní kurz vědeckých nebo uměleckých oborů učitelského studia, tj. základy aprobačních předmětů (například chemie, hudební výchova, anglický jazyk a literatura, matematika atd.) podle volby studenta, dále pak základy pedagogiky, psychologie, informatiky, jazykové a tělesné přípravy a další předměty rozvíjející osobnost především v komunikační oblasti. Absolvent bakalářského studia však nezíská učitelskou způsobilost - není tedy kvalifikovaným učitelem. Tím se stává až po dalších dvou letech magisterského studia, které „poskytuje učitelskou způsobilost v podobě obecné didaktiky, pedagogické psychologie, oborové didaktiky a vyučovací praxe na školách“.

Znamená to ale, že studenti předtím třeba didaktiku a pedagogiku nestudují? Jak patrně z předchozího, nikoliv. Ostatně studijní programy zaměřené na vzdělávání či asistentství mohou těžko něco takového opomenout. A mimochodem, na Pedagogické fakultě UK existuje i dvouoborové bakalářské studium „anglický jazyk se zaměřením na vzdělávání - pedagogika“. Ani jeho absolvováním však nelze získat učitelskou způsobilost. Co tedy bakaláři z pedagogických fakult mohou dělat a dělají, pokud nestudují dál? A zajímají se o to vůbec školy?

Jak se uplatní absolventi Děkanka Pedagogické fakulty UK Radka Wildová odpověděla na dotaz LN, že přibližně polovina z nich pokračuje v navazujícím magisterském studiu, a to většinou v prezenční formě, takže chodí dál do školy. „O tom, kolik absolventů bakalářského studia odchází učit do škol, nemám informace. Předpokládám, že nikdo,“ sdělila děkanka.

Masarykova univerzita si dělá už šestnáct let dosti pečlivý průzkum uplatnitelnosti svých absolventů, z něhož se dozvíte mnohé; o tom, jak se uplatňují bakaláři, ale prakticky nic.

K dispozici nejsou ani nová data o nezaměstnanosti absolventů z ministerstva práce a sociálních věcí (poslední jsou rok stará). Jen Středisko vzdělávací politiky (SVP) Pedagogické fakulty UK si dalo udělat průzkum od agentury Median. „Ze srovnání mezi lety 2008 a 2012 vyplynulo dramatické zhoršení situace všech absolventů vysokých škol,“ říká ředitel SVP Jan Koucký. „Před čtyřmi lety mělo odpovídající uplatnění po čtyřech letech od absolutoria 83 procent magistrů a přibližně dvě třetiny bakalářů. Letos je to jen 62 procent magistrů a 42 procent bakalářů.“ Koucký přitom poukazuje na to, že průzkum byl prováděn na pozadí evropského průzkumu, který ukázal, že situace je vzhledem k ekonomické krizi podobná téměř ve všech evropských zemích. Kromě Německa.

Bakalář je levnější Je magistr vždycky jednoznačně lepší pracovník, konkrétně třeba učitel, než bakalář? Většina ředitelů vám potvrdí, že nikoliv. „U mne učí druhou třídu bakalářka, která si dodělává magisterství, protože to zákon předepisuje, ale já ji považuju za dostatečně připravenou na povolání už teď,“ říká ředitelka bruntálské základní školy Pavla Paseková. Podle ní jsou dnes učitelé nuceni do vzdělávání příliš, dokonce na úkor učení dětí. Přitom schopnost vyučovat není podle jejího názoru dána počtem diplomů. „Ve své praxi jsem se musela rozloučit s několika učiteli, kteří měli předepsanou kvalifikaci, ale pro školu byli nepoužitelní,“ dodává ředitelka.

Ve skutečnosti může být pro školu dokonce výhodnější zaměstnat schopného bakaláře namísto magistra, protože bakalář vyjde měsíčně přibližně o dva tisíce levněji. Jenže vyprávějte to školní inspekci, která hodnotí kvalifikovanost často víc než vzdělávací výsledky.

Příležitost k zamyšlení nad stávajícím systémem skýtá diskuse nastartovaná v minulých dnech ministerstvem školství pod názvem Profese bez bariér. „Jejím cílem je dozvědět se názor široké odborné a podnikatelské veřejnosti na uznávání kvalifikací regulovaných profesí,“ konstatuje koordinátorka Zuzana Rašková. I když nejde zdaleka jen o profese, kde se vyžaduje vysokoškolská kvalifikace (v Česku je regulovaných profesí skoro 400), mohlo by se dostat i na otázku uplatňování bakalářů. Třeba ve školství, ale i jinde. Proto by nebylo od věci, kdyby se do debaty na stránkách www.msmt.cz zapojil každý, kdo má, co říci.